

НАДЖУПАН УЖАНСКОЙ ЖУПЫ,  
г. УЖГОРОД

Дело

о передаче здания еврейской гимназии  
в г. Ужгород под клуб прохвильской  
организации «Левенть»

Начато: 10 VIII 1942 г.

Окончено: 24 III 1943 г.

На 7 листах.

ЗАКАРПАТСКИЙ  
ОБЛАСТНОЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АРХИВ

Фонд № 7с/47

Опись № 2

Един. хран. № 142



A m. kir. rendőrség ungvári kapitánysága.

3211/1942. szám.

Tárgy: Zsidó gimnázium igénybevétele levante otthon céljára.

Hiv.sz.: 14.794/1942.

Ungvár thj. város polgármesterének

U n g v á r .

Értesitem, hogy a cseh megszállás alatt a cionista mozgalomnak két irányzata volt Kárpátalján erősen képviselve. Az egyik a Poel Cion a másik pedig a Jabotinszki féle cionista irányzat, melynek az volt a célja, hogy fegyveres erővel szabadítják fel Palesztinát az araboktól. Ezen céljuk megvalósítása érdekében ugynevezett védelmi szervezetet létesítettek, melynek tagjai csakis katonaviselt zsidók lehettek. 1934. elején ugyancsak a Jabotinszki féle cionista irányzat vezetői megalakították a Javneh cionista kulturegyesületet, illetve a héber gimnáziumot melynek első elnöke Szerényi Béla az akkori zsidó Néplap szerkesztője volt, igazgatósági tagjai pedig dr. Salamon Kálmán ügyvéd, Rotman Adolf kereskedő, dr. Juszkovics Mór ügyvéd, Königsberg Zsigmond kereskedő, Abrahamovics Sándor kereskedő, Volf Henrik magántisztviselő, Berkó Herman kereskedő, Rudali Izidor volt butorgyártulajdonos és dr. Dternberger Ilés ügyvéd ungvári lakosok voltak, akik egyszersmint a Jabotinszki irányzat fegyveres szervezetének is a vezetői, illetve irányítói voltak. A Javneh egyesület kulturális ágazata volt a Jabotinszki féle cionista irányzatnak és az volt a célja, hogy a zsidó ifjúságot a Jabotinszki irányzat szellemébe nevelje. A fenti cionista egyesületek kifejezetten zsidó nacionalista célokat szolgáltak ugy a cseh megszállás alatt, min jelenleg is. A felszabadulás után a Javneh egyesület ugynevezett védelmi szervezete látszólag megszűnt és csupán mint kulturegyesület, melynek vezetése és irányítása alatt állott a zsidó gimnázium, működött tovább



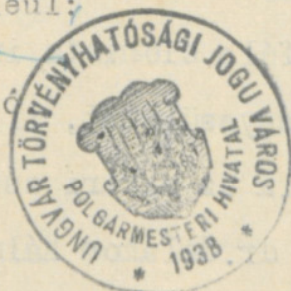
Vezetői jelenleg is ugyanazok a magyar nemzeti szempontból teljesen megbízhatatlan egyének, akik a Javneh védelmi, illetve fegyveres szervezetének voltak vezetői.

Tekintettel arra, hogy a Javneh egyesület vezetőségi és rendes tagjai között több olyan egyén van, akik hatóságunknál rendőrhatósági felügyelet alatt állanak és állottak, továbbá, mert a zsidósággal a jelenlegi viszonyok között politikai szempontból teljesen megbízhatatlan nem kívánatos elem, kívánatos volna államrendészeti szempontból a Javneh egyesület további működésének a megszüntetése annál is inkább, mert a zsidóságnak egyesületi életben való tömörülése államellenes szervezkedésre alkalmas.

U n g v á r , 1942. évi augusztus hó 10. -én.

A másolat hitelül:

*[Handwritten signature]*  
v. irodaigazgató



A kapitányság vezetője:

Olvashatatlan aláírás s.k.

m.kir. rendőrtanácsos.



*Másolat.*

2-6

Ungvár thj. város polgármesterétől.

---

17.342

/194. 2 szám.

Tárgy: Javne héber kultúregyesület  
alapszabályainak jóváhagyása.-

Hiv. szám: .....

./.

Melléklet: .....

1.dr.

Nagyméltóságu

M. Kir. Belügyminiszter Ur!

A m. kir. rendőrség ungvári kapitányságának 3211/1942. számú hatóságomhoz intézett értesítését mellékelve másolatban tisztelettel felterjesztem azzal, hogy az egyesületnek alapszabály jóváhagyás iránti kérelmét 8995/1940. sz. alatt 1940. április 22.-én terjesztetett fel Nagyméltóságodhoz.

Tekintettel a rendőrségi jelentésben foglaltakra tisztelettel javaslom az egyesület feloszlását és kérem kegyeskedjék az egyesület tulajdonát képező ingatlanokat Ungvár thj. város közönségének Levente otthon céljára adományozni.

U n g v á r , 1942. augusztus hó 21.-én.

A másolat hitelül:

*J. K. Kovács*  
v. irodaigazgató.



Polgármester nevében:

Orémus László s. k.

v. tanácsnok.



35

A lap.

Ungvár thj. város

betét szám: 3034

- 1. helyrajzi szám: 6682/7 legelő a Füzesben 614 m
- 2. ,, ,, 6682/8 ,, ,, 2028 m

B lap

Javne héber kultur egyesület 1/1

C lap.

- 6. 1930/38 sz. Általános nyugdíj biztosító - fiókja Pozsonban 11.055.95 Kc
- 7. 3108/38 sz. Kereskedelmi és magánalkalmazottak első prágai betegbiztosító intézete - fiók Pozsonyban 4.959.00 Kc
- 8. 4311/38 sz. ,, ,, ,, 3.443.00 Kc
- 10. 6000/38 sz. Braun Lajos 10.000.00 Kc
- 11. 0702/38 sz. mint 7. folyó szám alatt 17.000.00 Kc  
615.50 Kc
- 12. 6948/38 sz. Ungvári zsidóhitelinézet 21.428.50 P.  
1.485.00 P.
- 13. -----
- 14. sz. Chrisztiana gazdák és iparosok hit. szöv. 81/39 1.357.14 P
- 15-16. ,, ,, ,, 2432/39 27.00 P
- 17 sz. 5554/40 Dr. Juszkovics Mór 280.00 P  
30.50 P
- 18. sz. 6109/40 ,, ,, 270.00 P.  
34.53 P
- 19. 9290/40 sz. Ungvári kereskedelmi bank 15.500.00 P
- 20. 9296/40 sz. ,, ,, 2.357.00 P
- 23. 9297/40 sz. ,, ,, 879.00 P
- 25. 9298/40 sz. ,, ,, 3.020.30 P  
1.093.70 P

1942 IX. 23

*Könyv*



U n g v á r thj.város Polgármesterétől.

Or. 20045/1942. szám.

T á r g y : Az ungvári Javne Héber Kulturegyesület felosztása.

U n g v á r thj.város F ő i s p á n j á n a k ,

H e l y b e n .

Az ungvári Javne Héber Kulturegyesület felosztása és vagyonának hováfordítása ügyében felterjesztést tettem ez év augusztus hó 21.-én a m.kir. Belügyminiszter ur Ónagyméltóságához. Felterjesztésem egyik példányát másolatban csatolom. Ugyancsak csatolom a m.kir. rendőrség e tárgyban hozzám intézett jelentésének másolatát és a szóbanlévő egyesület ingatlan vagyonára vonatkozó telekkönyvi kivonatot.

Ez ügyben személyes tárgyalásokat folytattam dr. Páskándy János miniszteri osztálytanáccsal az egyesületi ügyek belügyminiszteri előadójával, aki kijelentette, hogy a Javne Héber Kulturegyesület felosztását a maga részéről is szívesen elősegíti abban az esetben, ha Méltóságod is kívánatosnak tartja a szóbanlévő egyesület felosztását és vagyonának a város által megjelölt célra való fordítását.

Tisztelettel kérem alábbi megokolásom alapján méltóztassék ez ügyben pártoló javaslatot felterjeszteni a m.kir. Belügyminiszter ur Ónagyméltóságához.

A Javne Héber Kulturegyesületnek jelenleg tagja ugyszólván minden ungvári zsidó. Alapszabályainak módosítása



iránti kérelmét 1940. évi április hó 22.-én 8.995/1940. szám alatt terjesztettem fel a m.kir. Belügyminiszter ur <sup>0</sup>nagyméltóságához, azonban ez ügyben a belügyminiszteri döntést a mai napig nem kaptam meg. Az egyesület itt lévő tagjainak politikai, társadalmi, magyar nemzeti szempontból figyelembevehető magatartása egyáltalán nem ellenőrizhető és maga az a tény, hogy a Javne Héber Kultúregyesület még ~~létezik~~, <sup>munkások</sup> a keresztény nemzeti társadalomban nagy elégedetlenséget kelt.

A Javne Héber Kultúregyesület tulajdonát képező u.n. zsidó gimnáziumot - amelyben csaknem állandóan katonaság van beszállásolva - levanteotthon és más nemzetvédelemmel kapcsolatos kulturális célokra ~~szemelttem ki.~~ <sup>kicsinek alkalmas.</sup>

Az ungvári leventék száma 4030, akiknek megfelelő, egészséges, korszerű elhelyezése nemzeti, honvédelmi, társadalmi és politikai célból kívánatos. A levanteotthon jelenleg a volt kommunista munkásházban van, amely azonban tekintettel a leventék nagy számára kicsinek bizonyult.

Abban az esetben, ha levanteotthon céljára a városnak a zsidó gimnáziumot át lehetne engedni, az így felszabadult volt kommunista munkásház, jelenleg levanteotthon, felhasználható volna az Ungvárott létesítendő állami munkaközvetítő hivatal és a Nemzeti Munkaközpont clubhelyisége céljára. Tehát rendkívül nagy érdek fűződik a Javne Héber Kultúregyesület felosztásához, mert nemcsak a leventék és egyéb nemzetvédelmi szervek nyernének megfelelő elhelyezést, hanem a munkások is megfelelő otthonhoz jutnának.

Kívánatos ugyanis a munkásoknak elkülönített elhelyezése, mert jelenlegi otthona, amely a felvidéki házban, a MÉP párt volt helyisége felett van, nem alkalmas, állandó surlódások mellett tudja csak működését kifejtteni.

A városnak nagy érdeke fűződik ahhoz, hogy az egész északkeleti Felvidékre kiterjedő állami munkaközvetítő hivatal Ungváron legyen elhelyezve.



5

Meg kell végül még tisztelettel jegyezni,  
hogy a leventetthonnak ilyen formában való elhelyezése a várost  
nagy költségektől mentesítene és katonai körökben rendkívül jó  
hatást váltana ki.

Tisztelettel kérem méltóztassék az ügyet jó-  
indulatú támogatással és soronkívül felterjeszteni.

Ungvár, 1942. évi szeptember hó 22.-én.



*Meggy*  
polgármester.-



UNG VÁRM. GYÖRMEGY. UNGVÁR THJ. VÁROSI  
FŐTANÁCS

Erkezett: 1942 SZEP 29.

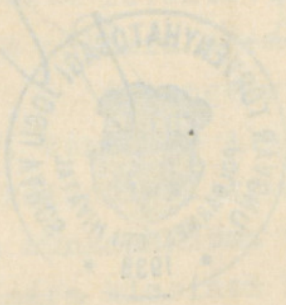
1348

Mellőzött: 2. darab

Elsőszám: -

Ut szám: -

J.



*[Handwritten signature]*



64

Tárgy: Az ungvári Javne Héber -  
Kultúregyesület feloszla-  
tása.

UNG VÁRMESYE HS.  
UNGVÁR TŰZ VÁROS

1348/1942. szám.-

Kegyelmes Uram !

Hivatkozással Ungvár thj. város polgármesterének 1942. augusztus hó 21.-én a fenti tárgyban Nagyméltóságodhoz intézett 17.342/1942 számú előterjesztésére, tisztelettel javasolom, hogy az előterjesztésnek megfelelően a fenti egyesületet feloszlatni és a tulajdonát képező ingatlanokat Ungvár thj. város közönségének levente otthon céljára adományozni méltóztassék.

A Javne Héber Kultúregyesületnek jelenleg tagja ugyszolván minden ungvári zsidó. A tagok politikai, társadalmi, magyar nemzeti szempontból figyelembevehető magatartása egyáltalán nem ellenőrizhető és maga az a tény, hogy a Javne Héber Kultúregyesület még működik, a keresztény nemzeti társadalomban nagy elégedetlenséget kelt.

A Javne Héber Kultúregyesület tulajdonát képező u.n. zsidó gimnázium- amelyben csaknem állandóan katonaság van be- szállásolva- leventeotthon és más, nemzetvédelemmel kapcsolatos kul- turális célokra kiválóan alkalmas.

Az ungvári leventék száma 4030, akiknek megfelelő, egészséges, korszerű elhelyezése nemzeti, honvédelmi, társadalmi és politikai célból kívánatos. A leventeotthon jelenleg a volt kommunis- ta munkásházban van, amely azonban-tekintettel a leventék nagy számára-, kicsinek bizonyult.

Abban az esetben, ha leventeotthon céljára a város- nak a zsidó gimnáziumot át lehetne engedni, az így felszabadult volt kommunista munkásház, jelenleg leventeotthon, felhasználható volna az Ungvárott létesítendő állami munkaközvetítő hivatal és a Nemzeti Munkaközpont clubhelyisége céljára. Tehát rendkívül nagy érdek fűződik a Javne Héber Kultúregyesület feloszlatásához, mert nemcsak a leventék és egyéb nemzetvédelmi szervek nyernének megfelelő elhelyezést, hanem a munkások is megfelelő otthonhoz jutnának.

É. 1942 OKT 3  
P.J.



A városnak nagy érdeke fűződik ahhoz, hogy az egész észak-keleti Felvidékre, kiterjedő állami munkaközvetítő hivatal Ungváron legyen elhelyezve.

Meg kell végül még tisztelettel jegyezni, hogy a levante-otthonnak ilyen formában való elhelyezése a várost nagy költségektől mentesítené és katonai körökben rendkívül jó hatást váltana ki.

Ungvár, 1942. szeptember 30.

Nagyméltós ágodnak  
készséges híve:

főispán.-

Nagyméltósága

M. Kir. Belügyminiszter Urnak,

B u d a p e s t . -



7

Tárgy: Az ungvári "Javne" Héber Kultur-  
szövetség feloszlataása.

Válaszirat száma: 17.342/1942

Melléklet:

190.055/1942-----szám.  
VII.b.

A csatolt iratok megküldése mellett értesitem Polgármester Urat, hogy a fentnevezett egyesület módosított alapszabályai láttamozása iránt előterjesztett kérelmét nem találtam teljesíthetőnek, mert a "Javne" Héber Kulturszövetség alapszabályainak célkitűzései a jelenlegi változott viszonyok között nem valósíthatók meg.

Mint hogy az egyesület magyar kormányhatóság által láttamozott alapszabályok nélkül nem működhet, az ungvári "Javne" Héber Kulturszövetséget az egyesületek feletti főfelügyeleti jogom alapján ezennel feloszlatom.

Felhivom Polgármester Urat, hogy a feloszlátott egyesület működését azonnal szüntesse meg, helyiségeit zárja be.

A feloszlátott egyesület vagyón státuszát a legapróbb részletességgel állapítsa meg, vegye zár alá és az egyesület vagyoni állapotáról szóló jelentését a leltárral és az ingatlan-vagyonra vonatkozó telekkönyvi kivonatokkal együtt hozzám terjessze fel.

A vagyón hova fordítása tekintetében a kért adatok felterjesztése után fogok határozni.

Felhivom végül, hogy a feloszlátott egyesületet nyilván-  
tartásából törölje.

Budapest, 1943 évi március hó 12.-én

A miniszter rendeletéből:

Dr. Páskándy s.k.

miniszteri tanácsos.

A város Polgármesterének

Ungvár.



UNG VÁRMEGYE ÉS UNGVÁR THY. VÁROS  
FŐISPÁNJA.

Érkezett: 1943 MAR. 24.

277

szám

Eszám: 1348/1942.

Utazás:

8.

190.055/1943 szám.  
VII.b.

Ung A város e Főispánjának.

Ungvár.

Hivatkozással 1348/1942 számú  
felterjesztésére, szives tudomás  
végett Méltóságodnak megküldöm.

Budapest, 1943. március 12.-én

A miniszter rendeletéből:

Dr. Páskándy s.k.  
miniszteri tanácsos.



A kiadmány hiteles

*Muhly*  
főispán

*Tudomásul*

IV 2

*főispán*